

לפני עור ומסייע לדבר עבירה - שיעור 476

I. כללי העניין והצדדים להקל

(א) יש שני ענינים בלאו דלפני עור המכשיל בגוף הוא מענין בין אדם לחברו והמכשיל באיסור הוא ענין בין אדם למקום (אג"מ ה - י"ג - ט) ולכן שייך האיסור גם בתינוק שנשבה מצד בין אדם למקום ולא נתיר ליתן למי שלא יטול ידיו ולא יברך אף למצוות צדקה מ"מ הרוצה להקל כהמשנה ברורה (קס"ט - י"ח) יכול לסמוך עליו כי הרי הוא מרן דדורות בתראי בהוראות דעניני אורח חיים

(ב) עיין במסכת ע"ז (דף ה:) דהאיסור דלפני עור לא תתן מכשול (ויקרא י"ט) הוא דוקא בקאי בתרי עברי דנהרא דאם לא יושיט כוס לנזיר לא יכול לחטוא דבדלא בתרי עברי דנהרא מותר להושיט לו וליכא משום לפני עור מן התורה (עיין תוס' שנת ג' ד"ה "צנח" ותוס' ע"ז דף ה: ד"ה "מנין") אבל יש איסור מסייע או לפני עור דרבנן (ועיין לקמן לענין מסייע) ועיין בשו"ת מהרי"א אסאד יו"ד קע"ז דאם גם שאר ישראלים מוכרים לו סחורה כזו אז ליכא על זה איסור לפני עור וי"א דדוקא שהאחר הוא נכרי

applications: 1) repairs done *ע"ש* causing *בת* 2) UPS pickup *ע"ש* for *בת* delivery
3) junior congregation causing *בת* (אג"מ ח - ז"ח) 4) officiating at wedding with no chance of *טירת האשמה* - making such a *קצק* (אג"מ ח"ע ד - פ"ז)

(ג) **בספק לפני עור מותר לכמה פוסקים** (ע"ז דף ט"ו: והט"ז קג"ח - ח) ועיין בשו"ת מהרש"ג (ז - ק) דמותר לשלוח סחורה ע"י מחלל שבת שיכול לתלות שיוליך אותה בחול דאפילו תליה רחוקה כמו בפרה החורשת לענין שביעית מותר והטעם משום שלא יפסיד פרנסתו (וע"ע במג"א ש"ז ס"ק ד דלא משמע כן) **application:** selling low-cut dress to non-observing women

(ד) ודוקא כשנותן לו דומה לכוס של נזיר ולא כשעושה מעצמו (דרישה) וכסף משנה מדייק דדוקא באומר לו ולא בשותק ויש חולקין (עיין בשערים מצויינים בהלכה ט"ג - ז ובשדי חמד) **application:** left worker in office and he works on *בת* or takes work home

(ה) כל שמלאכתו מיוחדת לעבירה אסור לאיסור ולהיתר מותר וראיה משביעית (פ"ה מ"ו) שמותר למכור שור שעומד להרישה לאיש החשוד על שביעית והכל תלוי בדעת המוכר ומה שע"ז יוכל לעשות העבירה הוא רק גרמא. ולכן במכירת קדרות וכדומה אף שודאי יעשה בהם גם איסורא אין לאסור (עיין מהרש"ג ש"ס) **applications:** 1) renting store to *בת* 2) renting hall for mixed dancing (אג"מ יו"ד ח - ט"ז)

(ו) כל היכא דמצוי עביד האיסור שלא על ידינו ליכא לפני עור. ואף על פי דאפשר שהוא מרבה האיסור על ידינו לא חיישינן (ריטב"א ע"ז דף ה: ויש חולקין) וכן סומכים למסור המחאות בערב יו"ט להבאנק לעומי אף על פי שיתעסקו בהם יהודים וע"ע באג"מ (ג - מ"ו צסוף) דלא משמע כן ועיין בשערים מצויינים בהלכה (ש"ס) שהביא מחלוקת בזה **applications:** 1) inviting Russians for *בת* etc. 2) ordering N. Y. Times 3) catering manager coming on *בת*

(ז) בידו שלא לעשות בשבת אין איסור לפני עור עיין בשו"ת חלק לוי (ט"ט) דמתיר לשלוח מכתב הזמנה על סחורות לסוחר מחלל שבת אפילו קרוב הדבר שיקבל ההזמנה בשבת ויחלל שבת בכתובה ובמשלוח הסחורות וע"ע במג"א (ש"מ"ז - ס"ק ד) דבעי שיהיה הדבר שתולין בו דבר המצוי. עיין בשו"ת מלמד להועיל (ז"ז) דמתיר לתת דינו לעורך דין ישראל המחלל שבת

(ח) לפני דלפני עור מותר (ע"ז דף כ"ח. רש"י ותוס')

application: Gentile owner, Jewish printers, material delivered before *בת* ש"ת צנין ליון ט"ו

ט) איסור לפני עור קיל משאר איסורי תורה (שו"ת פני יהושע חו"מ ט זכופו) שאינו רק מכשילו והוא אינו עושה כלום וראיתו מעירובין (ל"ה) ע"ש

II. לענין מסייע לדבר עבירה

- (א) עיין בתוספות (שנת דף ג. ד"ה "ל"ג" ותיספות ע"ז דף ו: ד"ה "מנין") ועיין בשו"ת בנין ציון (סימן ט"ו) שמתרין הסתירה דדוקא בזמן האיסור איכא איסורא דמסייע אבל קודם זמן האיסור ליכא איסור והסכים עמו הנציב במשיב דבר (ז - ל"ה)
- (ב) ועיין בשו"ת מהרש"ם (ז - ל"ג) דמותר להשכיר חנות למספר ומגלח בשבת כיון דהוא קודם זמן האיסור וליכא איסור מסייע
- (ג) ועיין בשו"ת מהרש"ג (ז - ק"ז) דאם אומר השוכר בפירוש שיפתח חנותו בשבת אסור להשכירו כאג"מ (ז - ס"ז)
- (ד) ועוד דהאיסור של מסייע הוא דוקא כשמסייעו בגוף דבר האיסור משא"כ בחנות דלא עם החנות עושה האיסור אלא מעשה המכירה בו (כתב סופר יו"ד קפ"ג) אבל בשו"ת מהרש"ג (ז - ק) כתב להתיר להשכיר לו דוקא בהפסד מרובא
- (ה) ועוד במומר מחלל שבת ליכא איסור מסייע דמומר אין בו דין ערבות ואינו אחיך ואין בו דין עמיתך (דהוכח תוכיח את עמיתך) (ש"ך יו"ד קנ"ה - ס"קו) וכן מותר להלוות למומר ברבית משום דלא מקרי "אחיך" וכדגול מרבבה (ש"ס) כתב והוא הדין במזיד על דבר זה ואינו מומר שאין בו איסור מסייע. ועיין במג"א (שמ"ז - ס"ק ד) דפליג עליהם. ועיין באג"מ (יו"ד - ה - ע"ז) דמסתמא מודה המג"א אם הדבר מונעם מעבירות אחרות כגון שכירת מלון לחתונה שהריקודים אינם כהלכה מ"מ אם הולכים למלון אחר נכשלים באכילת מאכלות אסורות ולכן מותר לשכרו לאלו רשעים משום דאין זה בתרי עברי דנהרא וגם זה קודם זמן איסורו

III. הערות בענין לפני עור

- (א) כיבוד באכילה ושתייה למי שיודע שלא יברך עיין בשו"ע (קס"ט - ז) דאסור ועיין בשו"ת מנחת שלמה דהואיל שכל האיסור הנותן לו לאכול הוא רק עבירה של נתינת מכשול וכיון שאם לא יתן לאכול הרי ישל האורח באיסור יותר גדול נמצא דליכא כלל שום עבירה וזה רק הצלה ממכשול גדול מאד והוא כעס ושנאה על כל ההולכים בדרך התורה ואפשר זה יסוד להתיר כמה שאלות בקירוב רחוקים וע"ע באג"מ (ה - ל"ה) בענין לעורר ילדים לבא למנין בשבת ע"י שיבואו בקאר בשבת דאסור ומשמע דלא סבר כהריטב"א שנזכר למעלה ואפשר דפליג על המנחת שלמה וצ"ע
- (ב) עיין באג"מ (ג - מ"ג) לענין תפילה בחדר שכור אם ידוע שבעל הכית יכבה את החשמל בשבת ואף שיעשה עוד הרבה מלאכות בשבת זו אבל כבוי זה לא היתה עוברת אם לא היה נדלק לכן יצטרך כל אחד להתפלל לעצמו ולא בחדר זה
- (ג) עיין באג"מ (ז - ס"ז) בדבר אם מותר לדזאבער (jobber) ליתן קאנטראקטן ליהודי מחלל שבת שגורם שיעבוד בסחורתו בשבת ואין לומר בזה שיהיה כבתרי עברי דנהרא שהרי עבודה זו לא ישיג במקום אחר ואף שישגי עבודה אצל אחר הא רוצה גם בעבודה זו ודאי היתר ברור קשה לומר בזה אבל זה נוגע לחיי נפש של הרבה מישראל מוכרחין לחפש טעמים להתיר וההיתרים רק באיסור דרבנן דמסייע מ"מ אין למחות באלו המקילין לפרנסתם. אבל בדבר לשלח סחורה למחללי שבת בע"ש ויו"ט אם היה בהתנה דדוקא ביום זה הרי מוכיח זה שאין לו וצריך להם בשבת לסחורה לכן יש לאסור ואם זה רק ספק מותר
- (ד) כל המלוה בלא עדים עובר משום לפני עור (ז"מ דף ע"ה: שו"ע חשן משפט ע - ה) ושו"ת מהרש"ג (ז - ק) וה"ה המכה את בנו הגדול אבל העולם אין נזהרין בזה וצ"ע למעשה) ענינים אלו עמוקים הם ואין אנו יכולים לפסוק לעצמנו וצריך שאלת חכם על כל שאלה ואין מדמה דבר לדבר